

Jumalateenistus Nõos P, 23.08.20 kell 11.00, 11. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Rm 7:14–25; Mt 21:28–32

Jutlus: Ii 42:1–6

Laulud: 65 (1–5); 329 (1–4, 5); 171A (1–4); 178 (1–5)

Siis Iiob vastas Issandale ja ütles: „Mina tean, et sina suudad kõike ja et sinul ei ole ükski asi võimatu. Kes on see, kes mõistmatult püüab varjata sinu nõu? Seepärast ma olen jutustanud, millest ma pole aru saanud, asjadest, mis mulle on imelikud ja mida ma ei mõista. Kuule siis ometi ja ma räägin, mina küsin sinult ja sina seleta mulle! Ma olin ainult kõrvaga kuulnud kuuldusi sinust, aga nüüd on mu silm sind näinud. Seepärast ma võtan kõik tagasi ning kahetsen põrmus ja tuhas.“

Nagu Iiobi raamatu algusest teame, tabab Iiobit suurim õnnetus, mis inimesele tema elus osaks võib saada: ta kaotab oma oma vara, lähedased (tõsi, naine jääb järele) ja tervise.

Mis teda siis veel elus hoiab? Usk Jumalasse! Selle võtab kokku Ii 19:25: „Sest ma tean, et mu Lunastaja elab, ja tema jääb viimsena põrmu peale seisma.“

Siiski on Iiobi eluspüsümise juures olulised ka tema neli sõpra, kes tulevad teda lohutama (tegelikult manitsema) ning kellele vastu väites ja oma süütust kaitstes peab Iiob siis oma usku sõnadesse panema. Ka Iiobi naine, kes kannatuste algul oma mehele üpris saatanliku avalduse teeb (Ii 2:9: „Kas sa veelgi oma vagadusest kinni pead? Nea Jumalat ja sure!“), süütab Iiobis tahtmatult lõkkele varasemast hoopis suurema usu ja hoopis kinnitab oma meest.

Siit võib teha ühe hingehoidliku järelduse. Nimelt on alati tarvis külastada kannatavat inimest, kas ta seda ise tahab või mitte. See lihtsalt sunnib kannatajat end sõnades väljendama ning niimoodi oma usus ja tõekspidamistes selgusele jõudma.

Tõsi, külastajaile on selline abivalmidus ja isetus muidugi tihti koormav, sest abivajaja võib oma lohutajale ägedalt ja võib-olla ka inetult vastu hakata. Siiski on see, nagu öeldud, teraapilise toimega, ja abivajaja saab, tänu oma ligimestele, sellest suurt kasu.

Ent mõtleme nüüd korraks Iiobi raamatu tähenduse, moraali peale. Selle võiks kokku võtta nii: inimese kannatuste põhjus on alati temast kõrgemal. Teisisõnu: kui inimene arvab, et talle on tema kannatuste põhjus teada, siis ta eksib.

Iiobi raamatut lugedes näeme, kuidas Iiobi sõbrad arvavad teadvat, mille pärast Iiobile need kannatused on osaks langenud: ta on Jumala vastu eksinud.

Selline arvamus on väga inimlik. Lugesin hiljuti uut elulooraamatut „Mitu sõrme on Jumalal?“ (EKSA 2020), mis kõneleb kümne eesti luterliku vaimuliku ja nende abikaasade elust 20. sajandi poliitiliste muutuste tormides. Ja seal kirjutatakse küüditamisest mh seda, et inimesed, keda tapivaguniga Siberisse viidi, arutasid rongis, mida nad oma elus valesti on teinud, et Jumal neid niimoodi karistab.

Ilmselt on seega nii, et kui inimese elus juhtub midagi arusaamatult halba, midagi, mille põhjus pole selge, siis hakkab inimene otsima vigu eelkõige iseendas. Või siis – kui meenutada Iiobi sõprade suhtumist – kannatajas.

Siiski tahab Iiobi raamat meile kinnitada, et arusaamatute kannatuste põhjused on kõrgemal, on Jumala plaan. Ja see plaan pole mitte inimest mingi süüteo eest karistada – sest Jumal teab ju niigi, et inimene on nõrk ja patune olevus –, vaid teda õpetada. Õpetada paremini tundma iseennast ja Jumalat, et valmistada inimest ette eluks koos Jumalaga. Teisisõnu: anda inimesele võimalus Jumala ees õigeks saada. Sest apostel ütleb ju 1Tm 2:4: Jumal tahab, „et kõik inimesed pääseksid ja tuleksid tõe tundmisele.“

Jõuame nüüd meie kirjakohta selle mõtte juurde, mis on minu arvates kõige tähelepanuväärsem. Iiob ütleb Ii 42:5: „Ma olin ainult kõrvaga kuulnud kuuldusi sinust, aga nüüd on mu silm sind näinud.“

See ei tähenda vähemat kui seda, et Iiobile oli määratud Jumalat tõepoolest näha. Kuid sellele eelnes Iiobi põhjalik läbikatsumine. Nõnda võib isegi öelda, et kõik need õnnetused, mis Iiobile osaks langesid, olid vaid ühe eesmärgiga: valmistada teda ette Jumala nägemiseks!

Jumala nägemine on aga ülim, mis inimese elus juhtuda võib. Meie igavese elu lootus seisnebki ju selles, et me näeme kord Jumalat palgest palgesse ega pea siis tema palge eest kusagile põgenema. Sest meie patt võiks selle põgenemise ju tingida, kuid Jumal on meid Jeesus Kristuse läbi õigeks teinud.

Vaatame veel korraks Iobi mõtteavaldust: „Ma olin ainult kõrvaga kuulnud kuuldusi sinust, aga nüüd on mu silm sind näinud.“

Tavaliselt ongi inimene Jumalast ainult kuulnud. Võib vist öelda, et igal inimesel on Jumalast mingi ettekujutus. See on isegi ateistil, Jumala eitajal, sest selleks, et kedagi või midagi eitada, peab ju olema sellest eitusobjektist mingi ettekujutus. (Nt neil, kes väidavad, et maakera pole kera, vaid lapik, on ju selge ettekujutus sellest, milline Maa kuju pole.)

Need kujutlused sõltuvad inimest ümbritsevast kultuurist, inimese geograafilisest keskkonnast, tema isiksuseomadustest, haridusest ja paljust muust.

Meie jutluse peategelasel Iobil näiteks pidi Jumalast olema selge ettekujutus, kui Ii 1:1 öeldakse: „Uusimaal oli mees, Iob nimi. See mees oli vaga ja õiglane, ta kartis Jumalat ja hoidus kurjast.“ Küllap oli Iob oma vanemait ja õpetajailt saanud teada, milline Jumal on ning oskas teda nüüd sellele kohaselt karta ja armastada.

Kristlased teavad Jumalast rohkem kui ainult kuulu järgi: nad on temast ka Piiblist lugenud. Kirik levitab seepärast teadmist Jumalast, nii nagu seda õpetab Piibel. Ta soovitab inimestel alati ka Piiblit lugeda, kuid n-ö asja ajab ära ka see, kui inimene Jumalast kuulu järgi midagi teab. (Sellele tugineb igapäevane kuulutustöö, ka nt eilne Valga praostkonna esinemine Elva Elamusfestivalil.)

Kristlased oskavad aga Piibli alusel näidata ka kannatuste põhjust: see on Jumala juurde jõudmine ja tema nägemine.

Kristlane on ühest küljest Jumalat juba näinud, õigemini tunnetanud: ta on tunnetanud Jumalinimest Jeesus Kristust oma elus sõna ja sakramendi läbi. Kuid Kristus kui Jumal on inimesele ette näidanud tee, mida mööda jõuda Jumala tõelise nägemiseni, silmast silma tunnetuseni. Kristus on teinud seda omaenda eeskujul varal ja see eeskujul on kannatav. Jeesus ütleb ju Mt 10:24: „Ei ole jünger üle õpetajast ega teenija üle oma isandast.“ Järelikult tuleb Jumala nägemise eesmärgil kannatusteks valmis olla ka kõigil kristlastel.

Täna, 23. augustil tähistatakse Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollide sõlmimise aastapäeva ja ühtlasi kommunismi ja natsismi ohvrite mälestuspäeva. Samuti täitub täna 33 aastat Hirvepargi miitingust ja 31 aastat Balti ketist, mis mõlemad korraldati eelnimetatud salasobingule tähelepanu pööramiseks.

23. august 1939 tõi Euroopa inimeste ellu suuri kannatusi: sõjakolelused, purustused, inimeste hukkumine ning poliitiliste vabaduse kadumine alistatud rahvastel.

Ühest küljest on väga hea, et aastast 2009 23. augustit kommunismi ja natsismi ohvrite mälestuspäevana tähistatakse, sest see aitab sõda mitte kogenud põlvkondadel meeles hoida II ms kaost. Teisest küljest aga ei vasta Molotovi-Ribbentropi pakti salaprotokollide sõlmimine küsimusele, milleks neid kannatusi viimselt vaja oli. Jah, Nõukogude Liidu ja Saksamaa juhtkond 1939. aastal on vastutav suurte sõjakuritegude eest. Ent nad olid siiski ainult inimesed: inimene oli Molotov ja inimene oli Ribbentrop, inimene oli Stalin ja inimene oli Hitler. Inimesed olid kõik eestlastest küüditajad, kes oma rahvuskaaslaste asumisele ja võib-olla ka surema saatsid.

Seega jõuaksime Euroopale 20. sajandi II poolel osaks langenud kannatuste omistamisel neile ja nendesarnastele inimestele põhimõtteliselt samasse kohta, kuhu jõudsid Iobi sõbrad enne Jumala kõnelema hakkamist Iobi raamatus: me püüame inimestele osaks saanud kannatusi põhjendada inimeste kaudu.

Kurja teinud inimestelt ei saa süüd ära võtta, see on selge. Juudas jääb kurjategijaks igal juhul, isegi, kui mõtleme, et tema tegu kiirendas Jeesuse kui Jumala Poja missiooni täitmist. Pontius Pilaatus jääb süüdi igal juhul, ehkki Jeesus ütleb talle, et tema süü pole nii suur kui neil, kes ta Pilaatuse kätte andsid.

Kuid õndsuslugu jääb ikkagi Jumala kontrollida. Ja kõik inimeste kannatuste, ka kommunismi ja natsismi ohvrite omade põhjused jäävad siiski vaid Jumalale teadaolevaiks. Iobi raamat annab meile aga aimu, et nende põhjus on inimese ettevalmistamine Jumala nägemiseks. Seda mõtet

kinnitab ka Kristuse ristitee ja jüngrite vajadus seda ristiteed järgida.

Õpetagu siis Jumala ilmutus Piiblis ja Jeesus Kristuses meid meie elu rasketel hetkedel mõistma Jumala plaani meid temale lähemale kanda ja end meile näidata!

Aamen.